

OKRES KLADNO

Okres Kladno leží na severozápadě Středočeského kraje. Má tvar nepravidelného čtyřúhelníku, obklopeného ze všech stran specifickými regiony. Na východě rovinatým Mělnickem a příměstskou oblastí okresu Praha-západ, na jihu malebným Berounskem, na západě lesnatým Rakovnickem a na severu podřípskou částí Litoměřicka a okresem Louny (Ústecký kraj).

Svojí rozlohou 720 km² zaujímá okres Kladno až 9. místo ve Středočeském kraji a představuje jen 6,6 % z jeho rozlohy. Počtem obyvatel 170,3 tisíc (11,7 % obyvatel kraje) však stojí Kladensko na druhém místě, takže výsledná hustota zalidnění 236,6 obyvatel na km² jej charakterizuje jako třetí nejzalidněnější okres ve Středočeském kraji. Především díky největšímu městu celého Středočeského kraje – statutárnímu městu Kladno. Zemědělská půda zabírá 65,9 %, lesy 20,3 % z rozlohy okresu. Intenzivní zemědělská výroba těží z dobrých podmínek okresu s vysokým stupněm zornění půdy.

Od reformy veřejné správy z 1. ledna 2003 se okres člení na 2 správní obvody obcí s rozšířenou působností (Kladno, Slaný) a 4 správní obvody obcí s pověřeným obecním úřadem (Kladno, Slaný, Unhošť, Velvary).

V současné době náleží do okresu Kladno 100 obcí. Z celkového počtu obcí jich má 8 přiznáno statut města (statutární město Kladno – 69,1 tis. obyvatel, Slaný, Stochov, Unhošť, Buštěhrad, Libušín, Velvary, Smečno) a 2 obce jsou městysem (Zlonice, Vraný).

Z hlediska horopisného je Kladensko součástí Českého masivu. Povrch okresu má poměrně malé výškové rozdíly. Nejvyšší body jsou v Lánské pahorkatině (součást geomorfologického celku Křivoklátská vrchovina) v jižní části okresu - Tuchonín (488 m n. m.) a Vysoký vrch (486 m n. m.) u Malých Kyšic.

Z geologického hlediska měla pro dalekou budoucnost Kladenska velký význam doba prvohorní. Během milionů let se zde vytvořily mohutné vrstvy kamenného uhlí. Z historicky dochovaných záznamů se začalo s dolováním uhlí v 16. století na Buštěhradském panství u Vrapic a pak v Otvovickém údolí.

Rozvoj kladenského okresu byl v největším rozsahu ovlivněn odvětvím těžby uhlí a hutnictvím železa, ale tradici zde má též průmysl elektrotechnický, strojírenský a potravinářský. Zásadní pro situaci na okrese byl útlum těžby černého uhlí, omezení hutnictví a výroby oceli.

K 31. 12. 2023 bylo zapsáno 35 256 subjektů v registru ekonomických subjektů (10,4 % subjektů kraje). Podle převažující činnosti tvoří odvětví zemědělství a lesnictví 3,5 %, průmysl 12,4 %, stavebnictví 12,4 %, velkoobchod a maloobchod (vč. oprav a údržby motorových vozidel) 17,8 %.

K 31. 12. 2023 bylo v rámci okresu Kladno evidováno 4 615 dosažitelných uchazečů o zaměstnání (15,9 % uchazečů kraje). Podíl nezaměstnaných osob (tj. podíl počtu dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15-64 let na obyvatelstvu celkem ve stejném věku) činil 4,29 %, což představuje pátou nejvyšší nezaměstnanost mezi okresy kraje. Stále doznívá na trhu práce problém uplatnění bývalých pracovníků útlumových odvětví. Mnoho obyvatel Kladenska řeší situaci na trhu práce dojížděním za prací do hlavního města Prahy, s níž mělo Kladno, vzhledem k blízkosti, vždy nadstandardní vazbu. Propojení s Prahou zajišťují dálnice D6 a D7 (resp. silnice I. třídy I/7). Územím okresu procházejí ještě silnice I. třídy I/16 a I/61. Vlakové spojení s Prahou je zajištěno po trati 120 Praha – Kladno – Rakovník.

V roce 2023 bylo v okrese dokončeno 686 bytů (10,3 % dokončených bytů kraje) a zahájeno 1 164 bytů (19,3 % zahájených bytů kraje).

Větší část krajiny kladenského okresu byla silně poznamenána průmyslovou výrobou, těžbou černého uhlí i intenzivním zemědělstvím. Kvalita životního prostředí doznává díky útlumu těžby a průmyslové výroby postupného zlepšování.

Do okresu Kladno zasahuje částečně chráněná krajinná oblast Křivoklátsko – biosférická rezervace UNESCO, která kontrastuje s plně kultivovanou krajinou Kladenska a Slánska. V rámci CHKO Křivoklátsko zasahuje do okresu Kladno část národní přírodní rezervace Vůznice. Dále se zachovalo několik cenných, avšak malých ploch. Nejvýznamnější jsou národní přírodní památka Bílichovské údolí, ve které je chráněna ohrožená populace kýchavice černé a národní přírodní památka Cikánský dolík, která byla zřízena k ochraně kriticky ohrožených rostlinných druhů svahových slatin na prameništích.

Význam pro celou zemi má zámek v Lánech, který se stal od roku 1921 trvalým sídlem našich prezidentů. Jako první prezident zde pobýval T. G. Masaryk, a to až do své smrti 14. 9. 1937. Na zdejší hřbitůvku je také pochován spolu se svou ženou Charloutou a synem Janem. Hrobka T. G. Masaryka byla v roce 2019 prohlášena za národní kulturní památku. Nedaleko Kladna se nachází další národní kulturní památka - Areál Lidice, v místech, kde stála obec vypálená v červnu 1942 jako projev pomsty za atentát na Heydricha. Nachází se zde základy vypálených staveb, kostela, Horákův statek, bývalý hřbitov, Pomník dětských obětí války. Jako památka na vyhlazení Lidic byl vystavěn Památník, jehož součástí je muzeum, při jehož vstupu je umístěn Růžový sad.

Dalšími místy jsou například pozůstatky přemyslovských správních hradů Budeč (národní kulturní památka) a Libušín. Památkou z doby románské je rotunda sv. Mikuláše ve Vrapicích, z doby pozdní gotiky například chrám sv. Gotharda ve Slaném. Z památek barokní architektury je možno uvést kostel Nejsvětější Trojice ve Slaném a také morový sloup ve Velvarech. Na zemědělském Slánsku se dochovaly i doklady venkovské architektury, ať už rozptýlené v jednotlivých obcích, nebo dochované ve vesnické památkové rezervaci v Třebízi – Cífkův statek ze 17. století.